

HÄLSINGLAND

Studiecirkeln

I en studiecirkel bestämmer deltagare och cirkelledare tillsammans studiernas inriktning. Det är bra att redan i början diskutera hur ni tycker att arbetet bör gå till, hur ofta ni vill träffas och vilket arbetstempo ni önskar hålla.

Första sammankomsten presenterar ni er förstås för varandra i cirkeln, antecknar varandras namn, adresser och telefonnummer. Berätta varför ni har valt just denna cirkel och vad ni väntar er av studierna.

I en studiecirkel som fungerar bra är alla aktiva i arbetet. Ta gärna upp och diskutera hur ni kan arbeta tillsammans så att alla kommer till tals. Kan ni läsa mellan sammankomsterna eller utföra något annat arbete då? Ni kan t.ex. dela upp mellan er att ta reda på faktauppgifter som inte finns med i boken.

Bläddra igenom studiematerialet tillsammans. Läs innehållsförteckningen och försök att få en uppfattning om innehållet. Bestäm vilka avsnitt som förtjänar en grundlig behandling och välj ut diskussionsfrågor som intresserar er! Nöj er inte med studiehandledningens förslag till diskussionsfrågor, utan formulera egna frågor som kanske passar bättre till den inriktning ni vill ge studierna.

Tilläggsmaterial

Boken Hälsingland ger en översiktlig bild av landskapet. Cirkelns som vill studera Hälsingland mer ingående ur olika synvinklar kan ha stor nytta av att skaffa kompletterande litteratur. Se litteraturlistan s. 127. Det går att beställa böcker vid alla kommunala bibliotek.

Vill ni läsa skönlitteratur med anknytning till Hälsingland? Skönlitteraturen kan ibland säga mer än en faktatext om hur det verkligen är att bo och leva i en särskild del av landet. I kapitlet "Hälsingland runt" nämns några författare och boktitlar. Be också biblioteket om fler tips. Kanske kan ni turas om att göra korta inledningar om det ni läst.

Kartor över Hälsingland kan berika studiearbetet mycket, både detaljerade kartor och översiktskartor. Utnyttja dem som finns i boken och skaffa åtminstone en gemensam karta i större skala till cirkeln. Många Ortsnamn nämns i texten och det kan vara spännande att följa ett beskrivet skeende på kartan. En detaljerad karta har ni också stor nytta av om ni planerar en resa som avslutning på studiearbetet.

Det är intressant att följa lokalpressen: se s. 7 i boken. Via det som skrivs i tidningarna kommer ni i närkontakt med vad som händer i landskapet även om cirkeln pågår i en helt annan landsända. Enklast gör man det förstås via Internet. En annan möjlighet är att korttidsprenumerera på en tidning, t.ex. medan cirkeln pågår och dela på kostnaderna. Lokaltidningar på webben kan ni t.ex. läsa på adresserna www.ht.se, www.halsingekuriren.se, www.ljp.se, www.ljusnan.se.

Ta gärna del av kommunernas information och turistinformationen, som ofta är välgjord och sakligt intressant. Om några i cirkeln har tillgång till Internet kan ni dela på att göra de sökningar mellan sammankomsterna som ger er de tilläggsinformationer ni vill ha. Exempelvis kan ni den vägen få fram fakta om näringslivet i Hälsingland och mängder av turistinformation. Här är några hemsidor att börja söka på:

www.halsingland.com – ger turistinformation om sevärdheter, evenemang, mat och logi, adresser till turistbyråer m.m.

www.kommunnamnet.se – ger värdefull information om de kommuner som ni är särskilt intresserade av.

www.halsinglandsmuseum.se – Hälsinglands museums hemsida.

www.halsingegardar.com – berättar om Hälsinglands träslott ur en mängd synvinklar.

Telefonnummer till turistbyråerna:

Bokningscentralen Nordanstig 0652-161 75,

Bollnäs Turism 0278-63 63 30,

Edsbyn & Alfta Turism 0271-200 22,

Hudiksvalls Turistbyrå 0650-191 00,

Söderhamns Turism 0270-753 53,

Turism Ljusdal 0651-403 06.

En resa i Hälsingland

Tänker ni avsluta studierna med att resa runt i Hälsingland, så har ni god hjälp av kapitlet ”Hälsingland runt” när ni planerar resan. Vad behöver ni förbereda? Vad vill ni se, vilka miljöer har ni blivit särskilt intresserade av?

Behöver ni skaffa informationsmaterial? Hur ska ni åka dit? Måste ni kontakta folk i förväg för att kunna göra bra studiebesök? Vad kostar alltsammans? Vem tar reda på vad?

När ni slutar

I slutet av er studiecirkel är det värt att diskutera hur arbetet har fungerat. Motsvarade cirkeln era förväntningar? Skulle ni vilja lägga upp en annan cirkel annorlunda? Vad anser ni om boken? Skriv gärna till ”Redaktören för landskapsstudier, Bilda Förlag, Box 42 053, 126 13 Stockholm” och berätta om cirkelarbetet och hur ni tycker att boken kan förbättras!

Vill ni fortsätta studierna med en annan landskapsbok eller skulle ni vilja pröva på något nytt ämne?

Frågor att samtala om

GRYNING ÖVER HÄLSINGLAND

- Boken berättar kort om den äldsta fornhistorien. Vill ni veta mer? Läs i så fall t. ex. Torgny Bratt: ”Hälsingland från istid till nutid”.
- Är det något i Hälsinglands historia fram till och med medeltiden som ni finner avvikande jämfört med andra landskaps historia under samma tid?
- Vilken bild av Gustav Vasa tycker ni episoden ger som berättas på s 11? Hur skildrades Gustav Vasa och hans insatser i de historieböcker ni läste i skolan?

VÄLSTÅND FRÅN LIN OCH JÄRN

- Diskutera vad ni tror om varför linodlingen blev en så viktig näring i Hälsingland.
- Beredningen av linet var förr en tämligen omständig procedur. Summera tillsammans vad man gjorde i de olika stadierna av beredningen. Kanske har någon i cirkeln hört anhöriga berätta om hur man arbetade med linframställning och vävning. Eller har någon varit med när gamla tiders linberedning demonstrerats på hembygds-museer?
- Vilka tycker ni är linets starka och svaga sidor som textilt material?
- Synliga minnen av linhantering och järnframställning finns här och där i Hälsingland. Hur viktigt anser ni det vara att bevara arbetets historia till eftervärlden, inte bara som nedskrivna arbetarminnen utan också på platser som kan besökas och upplevas?
- Instämmer ni i den bild som författaren ger av skillnader mellan böndernas och bruksarbetarnas villkor?

FRÅN SVEDJEBRUK TILL SKÖRDARE

- Vilka för- och nackdelar fanns med svedjandet som odlingsmetod? Varför upphörde svedjebruket? Vilka svårigheter tror ni svedjefinnarna upplevde i det nya landet jämfört med invandrare idag?

- Det har funnits mycket romantik och nostalgi kring fåbodkulturen. Försök föreställa er hur fåbodkullans arbetsdag såg ut i verkligheten.
- Läs om den svenska tjärproduktionen. Vad var nytt för er?
- Vilka kommentarer har ni till hur skogarna i Hälsingland exploaterades under 1800-talet? Hade det medfört någon skillnad när det gällde hanteringen av skogen som råvara, om staten och inte träpatronerna hade styrt exploateringen?
- Har någon i cirkeln hört berättelser om skogsarbetarnas vardag förr? Vad tror ni var mest påfrestande ute i skogen och i skogsarbetarkonjan?
- Tror ni att övergången till motoriserade redskap i skogsarbetet var uteslutande av godo för den enskilde skogsarbetaren? Har någon av er varit med om stora förändringar i sättet att utföra ert eget arbete? Berätta i så fall om hur ni upplevde det.

I PROTEST MOT FATTIG-SVERIGE

- Statskyrkans intolerans var en vanlig orsak både till utvandring och till att nya väckelserörelser vann fotfäste. Kan ni ge exempel på hur prästerna och kyrkan styrde människors liv förr?
- Idag skulle Erik Jansson kallas sektledare. Vad är det enligt er mening som i första hand lockar människor att samlas kring sådana?
- Det omfattande superiet och alla dess avigsidor gav nykterhetsrörelsen luft under vingarna på 1800-talet. Hur ser ni på dagens ökande alkoholkonsumtion? Kan den ge nykterhetsvännerna en renässans? Vet ni något om hur nykterhetsrörelsen och andra folkrörelser arbetar lokalt idag?
- Läs om kampen för den fackliga föreningsrätten. Vilka grupper på arbetsmarknaden är det svårast för de fackliga organisationerna att stötta mot arbetsgivarna idag? Vad känner ni till om anställningsformer förr och nu? Hur bedömer ni era egna arbetsvillkor jämförda med de som era mor- och farföräldrar hade under sin aktiva tid?

NATUREN I HÄLSINGLAND

- Har ni hört talas om den naturliga Norrlandsgränsen? Finns det naturreservat eller andra trakter i ert landskap där florán och faunan markant skiljer sig från den i övriga delar av landskapet?
- Läs om landhöjningen. Vilka spår av den ser man vid kusterna i era hemtrakter?
- Författaren berättar om åtskilliga naturreservat, skyddade miljöer av särskilt intresse för naturvården. Vilka blir ni mest frestade att besöka?
- Vilka av de djur och växter som nämns i kapitlet kände ni inte till tidigare? Slå gärna upp dem i en flora eller faunabok.
- Åtskilliga svenska åar och älvar, förutom Ljusnan och Voxnan, svämmar över under år med snabb snösmältning och mycket regn. Har ni själva varit med om det? Vad menar ni är rimligt att göra för att så långt möjligt försöka förhindra ödeläggande översvämningar?
- Varg, lo och björn har ökat i antal under senare år och den officiella politiken är fortsatt kontrollerad tillväxt av djurstammarna. Hur ställer ni er till det?

BONDESLOTT OCH HERRSTUGOR

- Hur ställer ni er till de förklaringar till varför många hälsingegårdar byggdes så stora, som ges på olika ställen i boken?
- Läs om de ambulerande dekorationsmålarna och deras verk. Vad tycker ni är mest speciellt med deras måleri?
- Hur värderar ni det ideella arbete för att bevara gamla tiders bondekultur, som läggs ner i många hembygdsföreningar?

FOLKMUSIK OCH HÄLSINGEHAMBO

- Jämför bokens förklaringar till folkmusikens borttynande och pånyttfödelse med era uppfattningar. Hur väl stämmer de överens?
- Varför fick de som drog igång Hälsingehambon så starkt gensvar enligt er mening?
Hur ser ni på sådana fenomen, är de bara turistjippon eller berättar de något intressant om gammal folklig kultur?

HÄLSINGLAND RUNT

- Beskriv för varandra innan ni läser kapitlet vad ni skulle vilja se och uppleva under en Hälsingeresa. Har de mest lockande resmålen blivit fler och kanske andra efter att ni läst och diskuterat kapitlet?
- Följ författarens rundresa på en bra Hälsinglandskarta. Han skildrar städer, gamla byar, kyrkor, fiskelägen natursköna platser och mycket mer. Vilka orter, historiska platser, museer, träslott och hembygdsgårdar, kyrkor, industriminnen och naturpärlor blir ni lockade att själva se på ort och ställe?
- Vilka avvikelser från den i boken beskrivna resrutten tycker ni är befogade när ni planerar en egen resa?
- Flera skönlitterära författare och deras verk omnämns i kapitlet. Vilka verk tror ni kan tillföra mest i studierna?

BILDA FÖRLAG

BILDA FÖRLAG, BOX 42 053, 126 13 STOCKHOLM, TEL. 08-709 04 00
FÅR KOPIERAS FRITT • ISBN 91-574-7896-1